

§ 83

Helsingin meluntorjunnan toimintasuunnitelman toteutuminen vuonna 2023

HEL 2022-004880 T 11 00 01

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti merkitä tiedoksi Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman toteutumisen seurantaraportin vuodelta 2023. Seurantaraportti on liitteenä 1: Taulukko meluntorjunnan toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta vuonna 2023.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli ympäristöasiantuntija Anne Leppänen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

vs. yksikön päällikkö
Eeva Pitkänen

Lisätiedot

Anne Leppänen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 09 310 34366
anne.m.leppanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Taulukko meluntorjunnan toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta vuonna 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Meluntorjuntasuunnitelman tausta

Helsinki laatii viiden vuoden välein EU:n ympäristömeludirektiivin (2002/49/EY) mukaisen meluselvityksen ja sen pohjalta toimintasuunnitelman meluhaittojen vähentämiseksi. Suomessa ympäristömeludirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään ympäristönsuojelulaissa (527/2014). Valtioneuvoston asetuksessa meluselvityksistä ja

25.04.2024

meluntorjunnan toimintasuunnitelmasta (1107/2021) puolestaan säädetään niissä käytettävistä melun tunnusluvuista, sisältövaatimuksista sekä laatimisen aikatauluista.

Nykyisin voimassa oleva meluntorjunnan toimintasuunnitelma on hyväksytty vuonna 2018 ja sen oli määrä olla voimassa vuoteen 2022. Voimassaoloa jatkettiin vuodella, koska valtioneuvoston asetus meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmasta (1107/2021) uusittiin ja sen myötä seuraavan meluntorjunnan toimintasuunnitelman valmistumisajaksi määräytyi kesä 2024.

Vuoden 2023 aikana on valmisteltu uutta ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmaa (ILME), jossa ensimmäistä kertaa yhdistetään molempien aihealueiden tavoitteisto ja toimenpiteet. Yhdistämällä tavoitellaan vaikuttavuutta ja yhteishyötyjä. Suunnitelman luonnos on valmistunut ja se tultaneen hyväksymään kesällä 2024.

Viimeisin meluselvitys on laadittu vuonna 2022. Sen mukaan helsinkiläisistä noin 256 500 (39 %) asuu alueilla, joilla tieliikenteen aiheuttama päiväajan keskiäänitaso ylittää valtioneuvoston päätöksen mukaisen ohjearvotason 55 dB (LAeq7-22). Toiseksi merkittävin melulähde on raitiotieliikenne, jonka melulle altistuvien määrä on noin 37 000 (6 %) asukasta. Rautatieliikenteen melulle altistuu 7 100 (1 %) ja metroliikenteen melulle 9 300 (1,4 %) asukasta.

Meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018 - 2022

Meluntorjunnan toimintasuunnitelman 2018 - 2022 tavoitteisiin kuuluu suojata ensisijaisesti voimakkaan melun alueilla asuvia, kohdistaa torjuntatoimet alueille, joilla altistujia on paljon, varmistaa että uuden rakentamisen osalta asuntojen sisämelutasot alittavat melun ohjearvotason, säilyttää suhteellisen hiljaisia alueita ja alentaa melutasoja herkissä kohteissa, kuten päiväkodeissa ja kouluissa sekä vakiinnuttaa käyttöön laaja keinovalikoima.

Tavoitteiden toteuttamiseksi suunnitelmassa on esitetty toimenpiteitä, jotka on jaettu kolmeen teemakokonaisuuteen: suunnitteluun ja ohjaukseen, melulähteeseen vaikuttamiseen sekä rakenteelliseen meluntorjuntaan. Vaikuttavimmiksi arvioitujen kärkitoimenpiteiden edistämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Maankäytön ja liikenteen suunnittelu on avainasemassa meluhaittojen ehkäisyssä, joten suunnittelu ja ohjaus -kokonaisuudessa kärkitoimenpiteitä on eniten.

Meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa keskitytään pääasiassa pää- ja kokoojakatujen liikenteen sekä raitio- ja metroliikenteen aiheuttamaan meluun. Mukana on myös joitain rakentamiseen, kalustoon ja työtapoi-

25.04.2024

hin liittyviä meluntorjuntatoimia. Helsingin kaupungin alueella sijaitsevien maanteiden ja rautateiden meluntorjunnasta vastaa Väylävirasto.

Meluntorjunnan toimenpiteiden seuranta

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö seuraa vuosittain meluntorjunnan toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteutumista. Seurantaraportti toimitetaan tiedoksi kansliapäällikön asettamalle (13.9.2017, § 96) ilmansuojelu- ja meluntorjuntatyöryhmälle sekä Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostolle.

Toimenpiteiden toteutuminen vuonna 2023

Vuosi 2023 oli nykyisen meluntorjunnan toimintasuunnitelman viimeinen toteutusvuosi. Suuri osa kertaluonteisista toimenpiteistä oli toteutettu jo aiemmin suunnitelmakaudella. Pääasiassa vuonna 2023 jatkettiin aiemmin aloitettuja ja pitkälti jo vakiintuneita meluntorjunnan toimia. Osa toimenpiteistä jäi vuonna 2023 toteuttamatta. Tällaisia ovat esimerkiksi toimet, joissa Helsingin kaupungilla ei ole toimivaltaa tai joissa työnjako ei ole selkeä. Vuodelle 2023 ei ollut aikataulutettu toimia suunnitelmaa laadittaessa, sillä alun perin suunnitelma oli voimassa vuoteen 2022. Valtioneuvoston asetuksen 1107/2021 uudistuksen myötä sen voimassaolo jatkui vuodelle. Vastuutahot osallistuivat vuoden 2023 aikana aktiivisesti uuden ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelman valmisteluun.

Suunnittelu ja ohjaus

Suunnittelu ja ohjaus -kokonaisuuden toimenpiteillä pyritään ennaltaehkäisemään ja vähentämään melun haittavaikutuksia erityisesti maankäytön ja liikenteen suunnittelussa. Helsingissä jo vakiintuneena toimena on alueen melutilanteen huomiointi kaikissa asemakaavoissa ja tarvittaessa meluntorjunnan suunnittelu sen mukaisesti. Ympäristöpalveluista ja maankäytön teknistaloudellisesta suunnittelusta on asian tuntijoita mukana ohjaamassa asemakaavoja.

Ajonopeudella ja nopeusrajoitusten noudattamisella on merkittävä vaikutus melutasoon. Vuonna 2023 lisättiin ajonopeuksien kameravalvontaa ja arvioitiin kameravalvonnan vaikutuksia. Selvityksen mukaan automaattinen liikennevalvonta alensi ajonopeuksia ja vähensi erityisesti suurien ylinopeuksien osuutta liikennevirrassa.

Kesällä 2023 toteutettiin innovaatiokokeilu, jossa kahteen ydinkeskustan kohteeseen suunniteltiin ja rakennettiin vehreät meluseinäkkeet. Kokeilun tarkoituksena oli tutkia tiiviiseen kaupunkiympäristöön sovel-

25.04.2024

tuvia viherkeitaita, joissa ääniympäristö olisi ympäröivää aluetta hiljaisempi. Kokeilu oli onnistunut.

Kitkarenkaiden edistäminen on kirjattu toimenpiteeksi sekä Helsingin ilmansuojelusuunnitelmaan että meluntorjunnan toimintasuunnitelmaan. Tavoitteena on kitkarenkaiden osuuden kasvattaminen niin, että niiden osuus on 50 % talvikaudella 2024 - 2025. Lopullinen tavoite on 70 % talvikautena 2030 - 2031. Tammi-helmikuussa 2024 nastarenkaiden osuus Helsingissä oli noin 40 %. Kitkarengaskampanja toteutettiin vuonna 2023 aiempaa laajempaa seudullisena kampanjana.

Kaupunkiympäristölautakunnan 8.2.2022 tekemän päätöksen mukaan Lönnotinkadun nastarengaskieltokokeilua jatkettiin talvikaudella 2023. Kokeilun tavoite on selvittää nastarengaskiellon vaikuttavuutta kitkarenkaiden yleistymiseen ja ilmanlaatuun sekä arvioida kiellon seurauksia ja yleistä toimivuutta.

Melupäästöön vaikuttaminen

Melulähteeseen vaikuttaminen -teemakokonaisuuden toimenpiteet sisältävät kalustoon, työtapoihin ja toiminnan suunnitteluun liittyviä melupäästöä vähentäviä keinoja.

HSL:n kaluston sähköistyminen on edennyt hienosti. Sähköbussilla ajetaan jo noin kolmannes bussiliikenteen suoritteista. HSL:n tilaamassa liikenteessä sähköbussien määrä on noussut edellisestä vuodesta sadalla ja vuonna 2023 niitä oli yhteensä 428. Uusia sähköbussien lautasasemia ei vuonna 2023 rakennettu. Melutaso pisteytetään kaikissa bussikalustohankinnoissa.

Raitiovaunu- ja metrolinjojen melutasoon vaikuttavat muun muassa radan kunto ja käytössä oleva kalusto. Kaupunkiliikenne Oy on asentanut lisää syväuraisia vaihteita raitioteiden vaihtealueille, muun muassa kaikki Itä-Pasilan vaihteet asennettiin syväuraisina. Niillä pyritään vähentämään vaihtealueen ylittämistä aiheuttavaa melua ja tärinää. Kaluston hankintojen kilpailutuksessa käytetään melukriteerejä.

Helsingin Satama on laajentanut maasähkön tarjontaa, kun vuonna 2023 Vuosaaren valmistui ensimmäinen maasähkösäiliö. Maasähkön käyttö vaikuttaa aluksen melupäästöön satamassa, koska aluksen ollessa kytkettynä maasähkseen sen apumoottoreiden käytön tarve vähenee. Sataman ympäristöperusteisen satamamaksun alennusprosenttia nostettiin. Melutason perusteella ympäristöperusteista alennusta myönnettiin neljälle alukselle vuonna 2023.

Melun leviämisen rajoittaminen

25.04.2024

Rakenteellinen meluntorjunta -teemakokonaisuuden toimenpiteillä pyritään rajoittamaan melun leviämistä ja vähentämään melulle altistumista. Esimerkiksi melua vaimentavien päällysteiden käytöllä voidaan vähentää rengasmelua siihen soveltuvilla katuosuuksilla. Vuonna 2023 uusittiin melua vaimentava päällyste (SMA11) Kantelettarentielle ja Päivöläntielle.

Lapset ovat herkkiä melun haittavaikutuksille. Päiväkotien ja alakoulujen piha-alueiden melutasojen tulisi olla suhteellisen matalia, sillä pihoilla oleskellaan paljon ja siten altistutaan liikenteen päästöille. Vuonna 2023 on jatkettu kaupungin sisäistä yhteistyötä liikennemelun ja ilmansaasteiden huomioimiseksi päiväkotien ja koulujen suunnittelussa. Sitä on kuitenkin tarpeen lisätä entisestään, jotta herkkien ihmisryhmien altistumista liikenteen päästöille saadaan vähennettyä. Ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö on ottanut vuonna 2023 kantaa useiden herkkien kohteiden sijaintiin ja ympäristöhaittoihin.

Meluste ei ole ensisijainen meluntorjuntakeino, mutta niitäkin tarvitaan kohteissa, joissa riittävää vaikuttavuutta ei voida saavuttaa muilla keinoilla. Vuoden 2013 meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistuksessa esitetyistä katujen melusteista osa on vielä toteuttamatta, eikä vuoden 2018 meluntorjunnan toimintasuunnitelmaan lisätty uusia melustekohteita. Vuonna 2023 jatkettiin Vanha Porvoontien (Suurmet-säntie - Heikinlaaksontie) ja Suutarilantien (Tapaninkyläntie - Yrtti-maantie) melusteiden suunnittelua.

Helsingin alueella olevien maanteiden meluntorjunnasta vastaavat Uudenmaan ELY-keskus ja Väylävirasto. Maanteiden priorisoidut meluntorjuntakohteet esitetään Väyläviraston meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa. Helsingin kaupunki osallistuu esteiden toteutukseen kunkin hankkeen yhteydessä sovitulla osuudella. Valtio ei ole käynnistänyt meluntorjuntahankkeita Helsingin alueella vuonna 2023.

Toimenpiteiden toteutuminen suunnitelmakaudella 2018 - 2023

Koko suunnitelmakauden 2018 - 2023 toimenpiteiden toteutusaste oli melko hyvä. Toimenpiteistä noin 65 % on toteutettu tai edennyt merkittävästi. Noin neljäsosa toimenpiteistä on jäänyt toteuttamatta ja loppuja on edistetty vain jonkin verran. Myönteistä on, että kärkitoimenpiteistä noin 80 % on edennyt hyvin.

Uuden ILME-suunnitelman valmistelun yhteydessä käytiin vastuutahojen kanssa palautekeskustelut nykyisestä meluntorjunnan toimintasuunnitelmasta. Vastuutahojen mukaan suunnitelman toimenpiteet ovat edistäneen melun huomioimista eri työvaiheissa, myös sellaisissa, joissa melunäkökulmaa ei aiemmin ollut käsitelty. Monet ohjelman toimen-

25.04.2024

piteet ovat ohjelmakaudella vakiintuneet osaksi perustyötä. Näitä ovat esimerkiksi prosessit melun huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa (1.1), viestintä kitkarenkaista (5.1), melutilanteen huomiointi Hekan kohteiden peruskorjauksissa (14.1) ja neuvonta kiinteistökohtaiseen meluntorjuntaan liittyen (14.2). Useat hyvin toteutuneista toimenpiteistä olivat konkreettisia ja yksiselitteisesti raportoitavia toimenpiteitä, kuten katujen nopeusvalvontakameroiden lisääminen (3.3), bussikaluston sähköistyminen (6.1) ja raitiolinjoiden syväuraisten vaihteiden asentaminen (7.2). Laajempia kokonaisuuksia edistävien toimenpiteiden raportointi todettiin haastavaksi.

Jotkut suunnitelman toimenpiteistä ovat jääneet toteuttamatta. Vastuutahojen kanssa käytyjen keskustelujen perusteella syinä ovat muun muassa puutteelliset resurssit, liian laajasti muotoiltu toimenpide tai epäselvä vastuun- ja työnjako. Tällaisia ovat esimerkiksi olemassa olevien melualueiden toimivuuden ja kunnostustarpeen arviointi (11.4) ja leikkipuistojen meluntorjuntatarpeen arviointi ja meluntorjuntatoimet (13.3). Myös kolme erilaista selvitystä (5.2, 5.3 ja 8.5) jäi toteuttamatta. Katumelualueiden toteutus on viivästynyt huomattavasti (11.1). Osa toteutumattomista toimenpiteistä ei ole kaupungin toimivallassa, ja niiden toteutuminen riippuu päävastuutahosta. Näitä ovat esimerkiksi valtion hallinnoimien väylien meluntorjunta (11.2), niiden nopeusrajoitukset (3.2) ja autojen renkaiden melupäästön vähentäminen (8.7).

Suunnitelman vaikutuksia kaupungin ääniympäristöön on vaikea arvioida, sillä suurin osa toimenpiteistä on jatkuvia tai pitkäkestoisia kehittämistoimia, joiden vaikutukset voidaan todeta vasta pidemmän ajan kuluessa. Toteutetut toimenpiteet voivat oikeaan suuntaan asetettuihin tavoitteisiin nähden. Kausi osoitti, että Helsingissä on otettu laajasti käyttöön erilaisia keinoja melun torjumiseksi. Kuitenkin lisää tahtotilaa, osaamista ja resursseja tarvitaan erityisesti vanhempien asuinalueiden melutilanteen parantamiseksi sekä yleisten alueiden ääniympäristön kehittämiseksi.

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön III osan 16 luvun 2 §:n 5 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto huolehtii ympäristönsuojelulain mukaisten meluselvityksen ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta sekä toteutuksen koordinoinnista ja seurannasta.

Esittelijä

vs. yksikön päällikkö
Eeva Pitkänen

25.04.2024

Asia/6

Lisätiedot

Anne Leppänen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 09 310 34366
anne.m.leppanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Taulukko meluntorjunnan toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta vuonna 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 11.05.2023 § 88

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 28.04.2022 § 97